

Rapport och tillbakablick

Kvinnor, fred & säkerhet 2019

Tredje rapporten från arbetet med Sveriges nationella handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet 2016–2020.

Innehållsförteckning

Förord	3
Tillbakablick: 20 år med resolution 1325 i Sverige	5
Sverige i världen: Vad har vi satsat?	12
Samarbeten	12
Svensk jämställdhetsexpertis i fält.....	12
Finansiering.....	14
Myndigheternas genomförande.....	15
Domstolsverket	15
Folke Bernadotteakademien	15
Försvarshögskolan.....	16
Försvarsmakten.....	16
Kriminalvården	17
Kustbevakningen	17
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	18
Polismyndigheten	18
Styrelsen för Internationellt Utvecklingssamarbete	19
Totalförsvarets forskningsinstitut	20
Utrikesdepartementet.....	20
Åklagarmyndigheten	21
Lärdomar och utmaningar.....	22
Slutnoter	24

Förord

När FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet antogs år 2000 var den resultatet av långvarigt arbete av ihärdiga kvinnoorganisationer, regeringar och FN-representanter. Idag 20 år senare, har vi dem att tacka för det globala ramverket för att säkerställa kvinnors deltagande i fredsprocesser, ett jämställdhetsperspektiv i fredsinsatser och motverkandet av konfliktrelaterat sexuellt- och könsrelaterat våld.

Mycket har hänt sedan år 2000. Sverige antog sin första handlingsplan år 2006. Ett nära samarbete mellan civilsamhällesaktörer, nationella myndigheter och utlandsmyndigheter har gjort att vi har bidragit till ökat genomslag för agendan för kvinnor, fred och säkerhet i såväl fält som i internationella institutioner. I rapporten redogörs för milstolpar i den svenska utvecklingen och vilka insatser som den tredje svenska handlingsplanen leder till idag. Den visar på hur samarbete, expertis och resurser bidrar till det praktiska genomförandet.

Samtidigt återstår mycket att göra. Utvecklingen går alltför långsamt, inte minst i att översätta de politiska åtagandena i praktiskt genomförande i fält som gör skillnad i människors vardag. Fler ledare behöver lyfta frågorna, inte bara när de står på agendan tematiskt utan än viktigare som integrerad del av våra fredsinsatser i olika länder och regioner. Det behövs ett starkare fokus på praktiska åtgärder med rapporteringskrav och tydligare ansvarsutkrävande.

2020 utgör ett tillfälle att stärka våra åtaganden för att resolution 1325 ska genomföras i praktiken. Jubileumsåret sammanfaller med covid-19 pandemin. Viktigt att detta inte leder till en tillbakagång utan utgör ett tillfälle att bygga tillbaka bättre och mer jämställt och säkerställa att våra fredsinsatser i pandemins spår blir mer hållbara. Jag vill tacka all som aktivt medverkar till att omsätta resolution 1325 i konkreta insatser i fält. Ni bidrar till att ökade förutsättningar för fred och säkerhet. Tillsammans kan vi göra skillnad.

Ann Linde
Utrikesminister

Ansvariga myndigheter och departement

Följande rapport är en sammanställning av elva statliga myndigheters rapporter om genomförande av Sveriges nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet: Domstolsverket, Folke Bernadotteakademien (FBA), Försvarshögskolan, Försvarmakten, Kriminalvården, Kustbevakningen, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), Polismyndigheten, Styrelsen för Internationellt Utvecklingssamarbete (Sida), Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI) och Åklagarmyndigheten. Även Utrikesdepartementet (UD), Förvarsdepartementet, Justitiedepartementet, Sveriges representationer i Bryssel, Genève, New York och Strasbourg samt Sveriges OSSE-delegation i Wien och Sveriges delegation vid Nato har ett ansvar för att bidra till att handlingsplanen genomförs, bland annat genom arbete inom EU, Europarådet, FN, Nato och OSSE.

Omfattning

Rapporten har sammanställts av FBA på uppdrag av UD. Rapporten utgår från myndigheternas enskilda rapporter om det egna arbetet under 2019 och reflekterar således endast ett urval av det arbete på området kvinnor, fred och säkerhet som myndigheterna valt eller haft möjlighet att rapportera på. Till exempel rapporterar UD, utlandsmyndigheterna och Sida främst om arbetet som är kopplat till Sveriges fokusländer i handlingsplanen.

Med anledning av att det i år är 20 år sedan FN:s säkerhetsresolution 1325 antogs, inleds rapporten med en kort tillbakablick på utvecklingen av arbetet med kvinnor, fred och säkerhet i Sverige.

Urval och metod

Eftersom rapporteringen från ansvariga myndigheter varierar beroende på verksamhetens omfattning, ansvarsområden och relaterade aktiviteter har ett urval gjorts från varje myndighet. Urvalet avser spegla bredden i Sveriges arbete med kvinnor, fred och säkerhet samtidigt som det ger exempel på konkreta insatser och resultat från varje myndighet. Detta innebär att rapporten inte är uttömmande. Underlaget består av myndigheternas och departementens rapporter till UD i enlighet med framtagen matris. En mer komplett bild av respektive myndighets verksamhet återfinns i myndigheternas enskilda rapporter.

Terminologi

De rapporterade myndigheterna använder olika benämningar för samma begrepp inom jämställdhetsområdet. I denna rapport används "jämställdhetsperspektiv" respektive "könsrelaterat våld" vilket syftar på samma sak som "genusperspektiv" och "genderperspektiv" respektive "genusbaserat våld" och "könsbaserat våld."

Tillbakablick: 20 år med resolution 1325 i Sverige

Den 31 oktober år 2000 antog FN:s säkerhetsråd enhälligt resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet (hädanefter resolution 1325) och fastslog för första gången att bristen på kvinnors deltagande i fredsbyggande processer och det könsrelaterade våldet mot kvinnor i konflikter är ett hot mot internationell fred och säkerhet. Antagandet av resolutionen var ett erkännande av decennier av påverkansarbete av kvinnoorganisationer världen över och blev starten på agendan för kvinnor, fred och säkerhet, som idag består av tio säkerhetsrådsresolutioner. 1995, fem år innan resolution 1325 antogs, hade Pekingplattformen antagits i samband med FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking. Pekingplattformen är en handlingsplan som lyfter 12 fokusområden inom vilka arbetet för kvinnors rättigheter och jämställdhet är centrala. Ett av dessa fokusområden var väpnade konflikter och deras påverkan på kvinnor. Pekingplattformen gjorde tydliga kopplingar mellan jämställdhet och fred och var ett avgörande dokument för de kvinnorättsorganisationer som drev på antagandet av resolution 1325. Det är i ljuset av detta som Elin Liss, tidigare tillförordnad generalsekreterare på Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF), slår fast att *"syftet med resolutionen var att genomföra ett systemskifte. Målet har aldrig varit jämställda krig utan jämställd fred (www.fn.se, 3 mars 2020)."*

De första åren efter att resolutionen antogs var en period av utforskande och ovisshet kring hur resolutionen skulle tillämpas och vem som var ansvarig för genomförandet internationellt såväl som i Sverige. Några av de som arbetade med agendan i ett tidigt skede vittnar om att det till en början var svårt att få gehör och att de möttes av ointresse från kollegor och chefer. Till en början låg fokus ofta på att öka antalet kvinnor i organisationer och processer kopplade till fred och säkerhet, medan arbetet för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten kom senare.

Jämställdhet har varit ett mål för svenskt utvecklingssamarbete sedan 1996. 2006 blev Sverige ett av de första länderna i världen att anta en nationell handlingsplan för genomförandet av resolution 1325. Sedan dess har ytterligare två handlingsplaner följt och Sverige har tagit en ledande roll i det globala arbetet för att genomföra kvinnor, fred och säkerhetsagendan. Detta blev tydligt under Sveriges tid i FN:s säkerhetsråd 2017-2018, då Sveriges ansträngningar för att integrera kvinnor, fred och säkerhet i mandat för FN:s fredsbevarande och politiska insatser och i sanktionsbeslut fick stort genomslag. Samtidigt som Sverige varit drivande vad gäller policyutveckling i det internationella samfundet, bland annat inom FN och EU, har mycket gjorts nationellt för att öka jämställdhetsintegrering i svenska myndigheter och inom ramen för Sveriges internationella utvecklingssamarbete och försvars- och säkerhetspolitik. Genom direkt finansiering och samarbete med kvinnoorganisationer i konflikt- och postkonfliktländer har Sverige bidragit med viktiga insatser, bland annat vad gäller ansvarsutkrävande och stöd till kvinnor som fredsaktörer.

Hur har Sveriges arbete utvecklats under de senaste 20 åren?

1. Resolution 1325 och agendan för kvinnor, fred och säkerhet är idag ett etablerat begrepp för alla svenska myndigheter och organisationer som arbetar med internationell fred och säkerhet. Även om aktörer arbetar med olika delar av agendan och vissa koncept tolkas olika finns det idag en gemensam referensram.
2. Agendan bidrog till att öka utvecklingsarbetets engagemang i konflikt- och post-konflikt kontexter.
3. Arbetet med agendan har blivit mer holistiskt över tid och gått från att ensidigt fokusera på att öka antalet kvinnor numerärt till en bredare förståelse av vad kvinnors lika deltagande och inflytande i fredsbyggande processer innebär, en tydligare koppling mellan kvinnors brist på makt och könsrelaterat våld samt vikten av att integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla frågor som rör fred och säkerhet.
4. I takt med att den politiska styrningen och inriktningen utvecklats och tydliggjorts har intresset för kvinnor, fred och säkerhet ökat. Idag är agendan väl förankrad inom myndigheterna och utgör en central del av Sveriges utrikespolitik. Detta innebär att kraft och energi som tidigare lagts på att beskriva resolutionen och dess relevans i större utsträckning kan läggas på det faktiska genomförandet.
5. Agendan har integrerats i myndigheternas arbete och många myndigheter har idag interna strategier, processer och mekanismer för jämställdhetsintegrering, jämställdhetsrådgivare/sakkunniga experter och fokalpunktnätverk för jämställdhet och kvinnor, fred och säkerhet.

Milstolpar i Sveriges genomförande

2003

Sveriges politik för global utveckling antas: Politiken bygger på två perspektiv: ett rättighetsperspektiv förankrat i internationella konventioner om mänskliga rättigheter och perspektivet med fokus på de fattiga. Jämställdhet nämns ofta i policyn och är en av dess åtta centrala komponenter. Sverige var ett av de första länderna i världen att anta en samstämmig politik för en rättvis och global utveckling.

Operation 1325 grundas: Operation 1325 grundades av en rad svenska freds- och kvinnoorganisationer och fungerar idag som en paraplyorganisation för att driva påverkansarbete för att kvinnor ska finnas med som beslutsfattare i alla frågor om internationell fred och säkerhet.¹ Sedan starten har Operation 1325 genomfört kapacitetsbyggande projekt med partnerorganisationer på Balkan och i Centralafrika, Mellanöstern och Nordafrika.

2004

Genderforce-projektet lanseras: Genderforce (2004-2007) var ett EU-finansierat projekt som drevs av myndigheter inom säkerhetssektorn och ett antal civilsamhällesorganisationer i syfte att stärka myndigheternas arbete med resolution 1325.²

2005

Kvinnor, fred och säkerhet integreras för första gången i insatsförberedande utbildning: Försvarsmakten, som första svenska myndighet, började integrera kvinnor, fred och säkerhet i sin insatsförberedande utbildning. Det kom dock att dröja innan kvinnor, fred och säkerhet i insatsförberedande utbildning blev en del av verksamhetsuppdraget.

2006

Den första nationella handlingsplanen antas: Sverige antog som en av de första länderna i världen en handlingsplan (2006-2009) för genomförandet av resolution 1325 och agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Handlingsplanen fokuserade på skydd av kvinnor från könsrelaterat våld i konflikter och kvinnors deltagande i fredsbyggande processer och i internationella fredsoperationer.

Sveriges första jämställdhetsrådgivare deltar i en internationell insats: Försvarsmakten bidrog med en jämställdhetsrådgivare till en internationell insats genom sitt personalbidrag till EUFOR DR Congo, i Demokratiska Republiken Kongo (DRK). Insatsen ledde till flera viktiga lärdomar om vad rollen som jämställdhetsrådgivare innebär och vilka organisatoriska förutsättningar som krävs för effektivt genomförande. Insatsen bidrog också till att belysa vikten av att ha jämställdhetsrådgivare verksamma inom Försvarsmakten, vilket resulterade i att Försvarsmaktens insatschef fick en jämställdhetsrådgivare 2007.

2007

Gender coach-programmet för chefer etableras: Sedan 2007 har Försvarmakten och myndigheter inom försvars- och säkerhetssektorn erbjudit det högsta ledarskapet kapacitetsutveckling på jämställdhet och kvinnor, fred och säkerhet genom gender coach-programmet.³ Gender coach-programmet syftar till att stärka kompetensen och öka motivationen hos chefer att jämställdhetsintegrera sina verksamheter. Cheferna tilldelas personliga coacher som har valt ut för sin expertis inom jämställdhetsintegrering och agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Tillsammans med sina coacher utvecklar cheferna individuella handlingsplaner som innefattar målsättningar och tillvägagångssätt med fokus på chefens ansvarsområde. 2015 fick FBA i uppdrag av regeringen att utbilda högre chefer inom den svenska utrikesförvaltningen i frågor som rör jämställdhetsintegrering inom ramen för fred och säkerhet genom ett gender-coach-program för UD.

2008

Genderforce etableras som ett nätverk: Efter avslutat projekt etableras Genderforce som ett nätverk mellan Försvarmakten, MSB, Polisen, FBA, Sida och Kvinna till Kvinna. Nätverket träffas för informationsutbyte och fortsätter att driva två utbildningsinsatser från Genderforce-projektet gemensamt: en för blivande genusfokuspunkter och en för höga myndighetschefer (Gender Coach).

Könsrelaterat våld i konflikt får tydligare roll i biståndet: Sida intensifierar, på uppdrag av regeringen, sitt arbete med att förebygga och motverka könsrelaterat våld med särskilt fokus på kontexter i konflikt och post-konflikt. Satsningen resulterade i att könsrelaterat våld avspeglades i styrdokument, metod- och kompetensutveckling, rådgivningsarbete och policydialog. Arbetet lade också grunden till Sidas ökade fokus på konflikt- och våldsförebyggande åtgärder inklusive vikten att stödja kvinnors organisering, adressera negativa maskulinitetsnormer samt främja kvinnors ekonomiska egenmakt i konflikt och post-konflikt.

Internationell högnivåkonferens om könsrelaterat våld i konflikt och postkonflikt i Stockholm: Sida arrangerar en internationell konferens som samlar deltagare från hela världen för att diskutera könsrelaterat våld i konflikt och postkonflikt. Vid sammankomsten deltog bl.a. talare som Dennis Mukwege, som 2018 tilldelades Nobels fredspris för sitt arbete med svårt våldsdramade kvinnor i DRK.

Nationellt samverkansforum för resolution 1325 etableras: Ett nationellt samverkansforum för resolution 1325. Forumet leds av UD med stöd av FBA och syftar till informationsutbyte mellan berörda departement, myndigheter och civilsamhällesorganisationer.

2009

Den andra nationella handlingsplanen antas: Sverige antog sin andra handlingsplan (2009-2015) för genomförandet av resolution 1325 och agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Liksom den första handlingsplanen fokuserade den andra planen på skydd av kvinnor från könsrelaterat våld i konflikter och kvinnors deltagande i fredsbyggande processer och i internationella fredsoperationer. 2012 antog regeringen indikatorer som användes för att rapportera på handlingsplanen.

2010

Myndighetschefer uppmärksammar 10-årsjubileet av resolution 1325 med en avsiktsförklaring för kvinnors lika deltagande: I samband med resolution 1325:s 10-års jubileum samlades flera svenska myndighetschefer tillsammans med tematiskt ansvariga och ett antal kvinnorrättsförsvarare från konflikt- och postkonfliktländer för att diskutera hur de kan stärka kvinnors deltagande och inflytande i arbetet för fred och säkerhet. Mötet resulterade i en avsiktsförklaring där de åtog sig att "agera som aktiva förebilder avseende implementeringen av FN resolution 1325 i allmänhet och för kvinnors lika deltagande i internationella fredsinsatser i synnerhet."⁴

Särskild representant för konflikter relaterat sexuellt våld utses: Svenska politikern Margot Wallström blir FN:s generalsekreterares första särskilda representant för konflikter relaterat sexuellt våld.

UN Women bildas: Flera entiteter inom FN slås samman till UN Women för att stärka arbetet med jämställdhet, kvinnors egenmakt och flickor och kvinnors rättigheter. Sverige var pådrivande i sammanslagningen och är sedan 2013 en av de största givarna till organisationen.

Ny jämställdhetspolicy för biståndet: Regeringen antar "On Equal Footing: Policy for gender equality and the rights and role of women in Sweden's international development cooperation 2010-2015", en policy för jämställdhet i utvecklingssamarbetet med tydligt fokus på kvinnors deltagande, ekonomiska egenmakt, sexuella och reproduktiva rättigheter samt kvinnors säkerhet, inklusive att motverka könsrelaterat våld.

2012

Nordic Centre for Gender in Military Operations etableras: Nordic Centre for Gender in Military Operations (NCGM) etablerades inom Försvarsmakten som ett resultat av ökade ansträngningar av de nordiska länderna att integrera jämställdhet i militära fredsoperationer. NCGM stödjer militären i att integrera ett jämställdhetsperspektiv i planering, genomförande och utvärdering av militära fredsoperationer. Detta sker genom utbildning, integrering av jämställdhet i övning och samarbeten och rådgivning kopplat till policy och processutveckling. NCGM genomför utbildningskurser för en bred publik från det seniora militära ledarskapet till Gender Focal Points (GFP), för militär personal från alla världsdelar. Som ett kvitto på NCGM:s tyngd utsågs centret till Nato Department Head för jämställdhet i februari 2013. I denna kapacitet översätter NCGM Natos operationella krav i utbildning och stödjer Nato-länder och partners med en pool av experter vid utbildning och övning.

2013

Regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter etableras: Regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) etablerades för att stärka myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering, så att deras verksamhet ännu bättre bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. JiM kompletterar den nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet och är en viktig mekanism för jämställdhetsintegrering i de myndigheter som är ansvariga för genomförandet av planen. Programmet omfattar idag 58 statliga myndigheter samt Folkbildningsrådet.

2014

Sverige blir först i världen med en feministisk utrikespolitik: I oktober 2014 blev Sverige först i världen med att deklarerera en feministisk utrikespolitik. Detta innebär att Sveriges regering är feministisk och sätter jämställdhet mellan kvinnor och män i centrum för både det nationella och internationella arbetet. Den feministiska utrikespolitiken har bidragit till att höja profilen för bl.a. kvinnor, fred och säkerhet genom en förstärkt och breddad jämställdhetsintegrering inom hela utrikespolitiken. Många utlandsmyndigheter vittnar om att politiken har försett dem med en plattform som gör det lättare att koppla ihop olika verktyg och politikområden i ett mer samlat, kraftfullt och systematiskt arbete och agerande.

2015

Ambassadör för jämställdhet och den feministiska utrikespolitiken tillträder: Den 1 januari 2015 tillträdde Sveriges första ambassadör för jämställdhet och den feministiska utrikespolitiken.

Det svenska medlingsnätverket för kvinnor inrättas: Regeringen beslutade att etablera det svenska medlingsnätverket för kvinnor och gav FBA i uppdrag att samordna nätverket. Nätverket har växt under åren och består idag av 15 svenska kvinnor med lång erfarenhet av dialog och fredsmedling. Medlingsnätverket har bidragit till att stärka fredsledares kapacitet och färdigheter i dialog och medling samt deras roll och inflytande i relevanta freds- och statsbyggande processer. Nätverkets aktiviteter har också bidragit till att öka medvetenheten om vikten av att kvinnor deltar i sådana processer. Nätverksmedlemmarnas kompetens och erfarenhet efterfrågas regelbundet av ambassader, FBA:s tematiska och geografiska team samt externa aktörer som civilsamhället och internationella organisationer.

2016

Den tredje nationella handlingsplanen antas: Sverige antar sin tredje handlingsplan (2016-2020) för genomförandet av resolution 1325 och agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Den tredje planen understryker vikten av ledarskap, ägandeskap och integrering av kvinnor, fred och säkerhet i ordinarie strukturer och processer. I den tredje planen förstärker Sverige sitt fokus på konfliktprevention och planen innehåller för första gången fokusländer.⁵

Sverige spelar en viktig roll för att kvinnor inkluderas i fredsprocessen i Colombia: Den politiska dialogen kombinerat med svenskt utvecklingssamarbete bidrog till en fredlig lösning på den mer än 50 år interna konflikten mellan den colombianska regeringen och FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia). Kvinnor som aktörer för fred var ett genomgående tema under de fyra år långa fredsförhandlingarna där Sidas stöd till Colombias kvinnorrättsorganisationer möjliggjorde kvinnors deltagande i fredsprocessen och FBAs expertstöd för att säkerställa ett jämställdhetsperspektiv i själva avtalet. Sverige tilldelades ansvaret att som internationell aktör följa upp genomförandet av fredsavtalet inom jämställdhet och svenskt utvecklingssamarbete (Sida, FBA och Polisen) bidrar till det tidiga genomförande av fredsavtalet med särskilt fokus på jämställdhet och kvinnors rättigheter.

2017

Sverige tar plats i FN:s säkerhetsråd: 2017 blev Sverige det första landet med en feministisk utrikespolitik att sitta i FN:s säkerhetsråd. Sverige röstades in med stor marginal och satt under två år som icke-permanent medlem i rådet. Genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet var en central och övergripande prioritering under tiden i rådet.

ICAN tilldelas Nobels fredspris: 2017 uppmärksammas kvinnors kamp mot kärnvapen när Nobels fredspris tilldelas International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN) för deras banbrytande arbete med att belysa kärnvapnens katastrofala humanitära konsekvenser samt för kampanjens insatser för att förverkliga FN:s kärnvapenförbud. Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF) driver ICAN i Sverige tillsammans med Svenska Läkare mot Kärnvapen. Kampen mot kärnvapen har såväl historiskt som idag drivits av kvinnor inom det civila samhället.

2018

Jämställdhetsmyndigheten inrättas. Den 1 januari 2018 inrättade regeringen en jämställdhetsmyndighet med uppdrag att stödja myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering.

Kvinna till Kvinna - en global aktör för kvinnor, fred och säkerhet firar 25 år: 2018 var det 25 år sedan Kvinna till Kvinna bildades och organisationen firade en kvarts sekel av arbete för kvinnors rättigheter. Organisationen bildades efter ett upprop 1993, där tiotusentals kvinnor samlades för att protestera mot det sexuella våldet mot kvinnor under krigen på Balkan på 1990-talet blev startskottet för Kvinna till Kvinna. 2002 mottog organisationen The Right Livelihood Award, även kallat "alternativa nobelpriset." År 2011 mottog Leymah Gbowee från en av Kvinna till Kvinnas partnerorganisationer i Liberia Nobels fredspris för sina ansträngningar för att förena Liberias kvinnor i att sätta stopp för inbördeskriget där. Idag arbetar Kvinna till Kvinna i 20 länder i partnerskap med över 150 kvinnorättsorganisationer, vilket gör organisationen till en av världens största kvinnoorganisationer.

2019

Anna Lindh-professor i genus, fred och säkerhet installerades på Försvarshögskolan: Installationen följde regeringens beslut 2017 att inrätta en ny professur för att hedra den förra utrikesministern Anna Lindhs minne med fokus på kvinnor, fred och säkerhetsagendan.

Svenskt stöd till kvinnoorganisationer ökar: Sidas stöd till kvinnorättsorganisationer i konflikt- och postkonfliktmiljöer har ökat stort sedan resolutionen antogs. Vikten av att stödja kvinnors organisering och kollektiva agerande är centralt både för att förebygga och motverka könsrelaterat våld samt bidra till en inkluderande, jämställd och hållbar freds- och statsbyggnad. En genomgång av Sidas utbetalda medel till kvinnorättsorganisationer i konflikt och post-konflikt kontexter visar en kraftig ökning till närmare 290 MSEK år 2019. Fler av regeringens strategier som styr biståndet har numera fokus på resultat som stärker kvinnor, fred och säkerhetsagendan.

Sverige i världen: Vad har vi satsat?

Samarbeten

Sveriges arbete under perioden riktades till aktörer i mer än 40 länder. Dessa innefattar samtliga av handlingsplanens tolv fokusländer.⁶ Under året har även samarbeten och stöd till multilaterala organisationer som Europeiska Unionen (EU), Förenta Nationerna (FN), Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa (OSSE), Nordatlantiska Försvarsorganisationen (Nato) och Afrikanska Unionen (AU) och västafrikanska staternas ekonomiska gemenskap (ECOWAS) fortsatt. Ett bra exempel på Sveriges internationella engagemang och stöd för genomförandet av agendan är det faktum att Sverige var den största givaren till UN Women år 2019 och under en tioårsperiod också varit den största givaren till UN Action Against Sexual Violence in Conflict.

Svensk jämställdhetsexpertis i fält

Sverige har spelat en viktig roll när det gäller att bidra med expertis och kunskap på området kvinnor, fred och säkerhet. Under 2019 var 16 svenska jämställdhetsrådgivare/ experter och experter/ rådgivare inom konfliktrelaterat sexuellt våld eller könsrelaterat våld utsända inom ramen för Sveriges stöd. Detta är en minskning från 2018 då 23 experter/ rådgivare var utsända från Sverige. Minskningen beror framförallt på färre utsända jämställdhetsrådgivare från MSB, från tio under 2018 till fyra under 2019. MSB har gjort en analys för att förstå bakgrunden. Under 2019 har MSB förstärkt resursbasen med ytterligare 21 experter (som i slutet av 2019 totalt uppgick till 40 experter) inom könsrelaterat våld. Rekryteringarna bedöms leda till att antal utsända jämställdhetsexperter åter kommer att öka. Sverige har också genom Sida bidragit till att UN Women under 2019 sänt ut 32 långtids- och kortidsexperter på kvinnor, fred och säkerhet, och direktfinansierat sex experter i utredningar av sexuellt våld i konflikt i till exempel Jemen, Sydsudan och Syrien.

De 16 experter/ rådgivare som var utsända från respektive myndighet under 2019 har arbetat i insatser inom FN, OSSE, EU, inklusive inom ramen för EU:s utrikestjänst i Bryssel (EEAS) och vid kontoret för FN:s särskilda sändebud för konfliktrelaterat sexuellt våld i New York, samt inom FN-organen UNCIEF och UN Women. Experterna och rådgivarna har även arbetat inom ramen för FN:s missioner i Demokratiska republiken Kongo och Temporary International Presence in Hebron (TIPH) och inom EU:s missioner i Ukraina, Mali och Centralafrikanska Republiken.

Jämställdhetsexpertis i fält 2018

Myndighet	Antal utsända	Kvinnor	Män
MSB	10	8	2
FBA	8	7	1
Polisen	3	1	2
Försvarmakten	2	2	0

Jämställdhetsexpertis i fält 2019

Myndighet	Antal utsända	Kvinnor	Män
MSB	4	4	0
FBA	9	7,5	1,5
Polisen	1	0	1
Försvarmakten	2	N/A	1

MSB:s utsända 2019: 1 Gender Specialist till 'Building Resilience through inclusive and climate-adaptive Disaster Risk Reduction in Asia Pacific (BRDR)', 1 GBV Specialist till UNICEF i Uganda, 1 GBV Specialist till UNICEF i Sydsudan, 1 Gender Specialist till 'Enhanced capacities for resilience in Iraq.'

FBA:s utsända 2019: 1 Senior Advisor Women, Peace and Security till UN Women i Afghanistan, 1 Women, Peace and Security Advisor till UN Women i Mali, 1 Gender Advisor till EUTM i Centralafrikanska Republiken, 1 Gender Advisor till MONUSCO i Demokratiska Republiken Kongo, 1 Gender Advisor till EUAM i Ukraina, 1 Gender Advisor till TIPH i Palestina, 2 Gender Advisor till EU:s utrikestjänst i Bryssel, 1 Gender Advisor till OSSE i Wien. Sekunderingen Women, Peace and Security Advisor till UN Women i Mali delades mellan en kvinna och en man under 2019.

Polisens utsända 2019: 1 polisrådgivare till FN:s Team of Experts, Office of the Special Representative of the Secretary General on Sexual Violence in Conflict i New York.

Försvarmaktens utsända 2019: Gender Advisor till Resolute Support Mission i Afghanistan, Sverige bemannade också en stabsbefattning inom EUTM i Mali som till del tjänstgör som jämställdhetsrådgivare under tredje och fjärde kvartalet 2019.

Finansiering

Den totala summa som har rapporterats för aktiviteter kopplade till handlingsplanen under 2019 är cirka 1,026 miljarder kronor, varav utvecklingssamarbetet genom Sida står för 950 200 749 kronor. Detta innebär en ökning med cirka 7,2 procent jämfört med 2018. Rapporteringen inkluderar kostnader som direkt är kopplade till genomförandet och som myndigheterna kan särredovisa. I den totala summan har dock vissa kostnader inte kunnat räknas in. Detta rör till exempel kostnader för viss personal, visst arbete med framtagande och genomförande av utbildningar och i viss mån internt arbete med jämställdhetsintegrering. Det beror på att dessa kostnader ej gått att särredovisa i ekonomisystem eller inte varit möjliga att göra en uppskattning. Sidans rapportering omfattar dessutom endast kostnader för arbete i handlingsplanens fokusländer och inom fem globala och regionala strategier, och inte i övriga samarbetsländer. Det är svårt att avgöra om ökningen i rapporterad finansiering är reell eller om den är ett resultat av att rapporteringen var mer omfattande för 2019 än för tidigare år.

Rapporterad finansiering totalt			
2016–2017	2018	2019	Procentuell ökning/minskning från 2018 till 2019 (+/-)
1 410 826 140 miljarder (ca 705 000 000 miljoner/år)	956 925 667 miljoner	1 025 664 207 miljarder	+7,2 %

Myndigheter som rapporterar en ökning av finansieringen mellan 2018 och 2019:

Polisen (+1013%), FHS (+7,1%), Kriminalvården (+304%), Sida (+5,4%), Försvarsmakten (+9,1%), UD (+130%). Myndigheter som rapporterar en minskning av finansieringen mellan 2018 och 2019: MSB (-42%), Åklagarmyndigheten (-15,4%), FOI (-11,4%), FBA (-18,1%). Ingen data rapporterades från Kustbevakningen och Domstolsverket.

Myndigheternas genomförande

Nedan presenteras några konkreta aktiviteter och resultat för 2019 från varje myndighet som är ansvarig för genomförandet av handlingsplanen. Av myndigheternas rapportering framgår att arbetet har haft både geografisk och tematisk spridning och att insatserna rör många olika aspekter av agendan för kvinnor, fred och säkerhet.

Domstolsverket

Integrering av jämställdhetsperspektiv i rapportering från insatser: Utsända experter har upprättat kvartalsrapporter utifrån en av Domstolsverket framtagen mall där situationen för kvinnor och flickor i insatslandet särskilt efterfrågas.

Ledarskapsutbildning för kvinnliga advokater har genomförts i Palestina:

Domstolsverkets utsända i EUPOL COPPS genomförde tillsammans med det palestinska advokatsamfundet en tredagars ledarskapsutbildning för 25 kvinnliga advokater under 2019. Domstolsverket bidrog även med domare som lärare till en, med tysk polis, samarrangerad European Security and Defence College (ESDC)-kurs för insatspersonal om förebyggande och utredning av könsrelaterat våld i konfliktområden.

Folke Bernadotteakademin

Utvecklat konceptuellt metodtänk för institutionalisering av jämställdhetsarbetet: FBA har under 2019 utvecklat sitt konceptuella metodtänk för institutionalisering av jämställdhetsarbetet, vilket operativt betyder att myndigheten bedriver långsiktiga insatser som kombinerar utbildningsinsatser och rådgivning för såväl chefer, expertfunktioner och breda personalgrupper. Exempel på detta är rådgivning till Ukrainas biträdande inrikesminister, etablering av en kommitté för kvinnor, fred och säkerhet inom fred- och säkerhetsavdelningen på ECOWAS samt coachning för chefer inom EU:s freds- och krishanteringsinsatser.

Stärkt bidrag till utformning av EU:s utbildningar i jämställdhet: Under 2019 utsågs FBA till Civilian Coordinator for Training (CCT) för utbildning i jämställdhet kopplat till EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Arbetet innefattar en analys av utbildningsbehoven för jämställdhet inom ramen för fred och säkerhet samt att definiera tillhörande läromål.

Utvärdering av global genusrådgivarkurs visar på goda resultat: FBA:s globala genusrådgivarkurs ägde rum på Sandö i november 2019. Kursen samlade genusrådgivare, genusfokalkpunkter och genusspecialister från över 15 olika länder, inklusive Myanmar, Mali, Ukraina, Somalia, DRK och Colombia. 2019 påbörjades en intern utvärdering av de dittills sex genomförda genusrådgivarkurserna. Utvärderingen visade på såväl individuell som institutionell förändring. Resultaten från utvärderingen användes i revideringen av nästa års kurs.

Mentorskapsprogram för palestinska kvinnor lanserades: I september 2019 lanserade FBA det ettåriga mentorskapsprogrammet Program for Women's Strategic Advancement (ProWSA) i Palestina. ProWSA riktar sig till utvalda palestinska kvinnor som arbetar inom statliga institutioner eller civilsamhället inom områdena fredsbyggande, diplomati och dialog och medling. Programmet syftar till att öka deltagarnas ledarskapsförmåga för att ge dem möjlighet till ökat inflytande och avancemang inom ramen för de strukturer där de verkar. Programmet består av mentorering, workshops och studiebesök. Två av mentorerna är medlemmar i det svenska medlingsnätverket för kvinnor.

Försvarshögskolan

Stärkt forskningsmiljö för kvinnor, fred och säkerhet: Under 2019 har högskolans forskning inom kvinnor, fred och säkerhet utvecklats genom personalrekryteringar för en stärkt forskningsmiljö samt genom fortsatt tilldelning av forskningsmedel inom området. Under året tilldelades högskolan värdskapet för Olof Palmes gästprofessur, vilken innehas av Carol Cohn, ledande forskare inom området krig och konflikter ur ett genusvetenskapligt perspektiv. Därtill har ett biträdande lektorat utlysts inom forskningsområdet kvinnor, fred och säkerhet.⁷

Nya forskningsprojekt har beviljats medel: Under året har två projekt beviljats medel om totalt cirka 2,8 miljoner kronor. Forskningsprojekten har dels avhandlat frågor om motstånd till jämställdhet inom militära organisationer, dels maskulinisering och militarisering av civila krishanteringssystem.

Försvarsmakten

Förbättrade strategiska styrmekanismer: Försvarsmakten har 2019 för första gången inkluderat formuleringar om jämställdhetsperspektiv och resolution 1325 i militära operationer i Försvarsmaktens strategiska inriktning. Under året har Försvarsmaktens huvudbudskap för jämställdhet fastslagits. Detta har efterfrågats av överbefälhavaren och syftar till att stödja ledningens tolkning av myndighetens uppdrag. De styrande operativa dokumenten avseende internationell och nationell insats har anpassats till politisk inriktning avseende kvinnor, fred och säkerhet. Ett flertal chefer som genomgår gender coach-programmet har under 2019 påbörjat arbete på sina avdelningar.⁸ Detta har bland annat tagit sig uttryck i riktade styrningar till underställda chefer att analysera sin verksamhet utifrån ett jämställdhetsperspektiv för att synliggöra vilka utvecklingsområden som finns.

Ny utbildning i jämställdhet i militära operationer: Försvarsmakten har producerat och publicerat en interaktiv onlineutbildning i jämställdhet i militära operationer. Kursen syftar till att öka medarbetares förståelse och förmåga att integrera ett jämställdhetsperspektiv i planering, genomförande och uppföljning av nationella militära operationer.

Översyn av insatsförberedande utbildning har påbörjats: NCGM stödjer Försvarsmakten i grundutbildning i kvinnor, fred och säkerhet för all personal som sänds ut till fredsfrämjande insatser. Under 2019 har en översyn påbörjats avseende den insatsförberedande utbildningen i resolution 1325, där Försvarsmakten ser över målgruppsanpassning, innehåll, syfte, längd och kopplingen till insatsers mandat.

Kriminalvården

Ett ökat fokus på kapacitetsbyggande för kvinnor: Kriminalvården har ökat antalet kvinnliga deltagare i sina utbildningar under 2019. Bland annat hölls en riktad utbildning i Benin för 20 kvinnliga kriminalvårdare från tio olika länder i samverkan med FN:s Departement of Peace Operations (DPO) och deras Justice and Corrections Service. Utbildningen var del av ett fokuserat arbete att, i linje med FN:s strategi för jämställdhet, öka både kapaciteten och antalet kvinnor i fredsbevarande insatser.

En förstudie har genomförts i Somalia: Kriminalvården beviljades 2019 bidrag från Sida för att genomföra en förstudie i Somaliland, Somalia i samarbete med Somalilands representation i Sverige, med fokus på målgruppen fängslade kvinnor. Ett eventuellt kommande projekt ska stödja Somalilands administration att i högre grad leva upp till FN:s Bangkok Rules och förväntas resultera i förbättrade förhållanden för fängslade kvinnor.

Kustbevakningen

Stärkt kapacitet genom insatsförberedande utbildning: Kustbevakningens arbete med kvinnor, fred och säkerhet under 2019 fokuserade på att säkerställa att den personal som åker på utlandsmissioner har kunskap om agendan för kvinnor, fred och säkerhet och den nationella handlingsplanen för att kunna agera i linje med dessa under missionerna. Den insatsförberedande utbildningen har lett till att det idag finns en större medvetenhet om vikten av att applicera ett jämställdhetsperspektiv i insatserna och den utsatta situation som kvinnor, män, flickor och pojkar som berörs av insatserna befinner sig i. Detta har resulterat i bättre förberedelser vad gäller till exempel medicinsk utrustning och hygienartiklar på Kustbevakningens båtar och skepp.

Förbättrade rapporteringsrutiner: Kustbevakningen avsätter idag resurser för att rapportera med ett jämställdhetsperspektiv och tittar specifikt på hur många kvinnor, män, flickor och pojkar som berörs av insatserna och deras behov och upplevelser kopplade till respektive insats.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Ökad förmåga att integrera ett jämställdhetsperspektiv: Som både ansvarig för att anordna Totalförsvarsövningen 2020 och som övad aktör i övningen har MSB lyft jämställdhetsperspektivet i ett forum där totalförsvaret och samhällets säkerhet diskuteras aktivt av en stor bredd svenska aktörer på området. Genom kompetensutveckling för de som arbetat med MSB:s deltagande i övningen har förmågan att integrera ett jämställdhetsperspektiv inom MSB:s verksamhet stärkts.

MSB har också bidragit till ökad förmåga att jämställdhetsintegrera organisationer och processer i flera av sina insatsländer. Ett exempel är stödet till Asian Disaster Preparedness Center (ADPC) som syftar till att stärka det regionala samarbetet för katastrofriskhantering med jämställdhet och mänskliga rättigheter i centrum. MSB har under året bidragit med tematisk expertis inom jämställdhet för att stärka ADPC:s institutionella kapacitet inom jämställdhetsintegrering. Detta har skett genom kompetenshöjande aktiviteter och genom stöd till de tematiska delarna i programmet, bland annat jämställdhetsintegrering inom risk- och sårbarhetsanalys.

Utveckling av nya och befintliga verktyg för jämställdhetsintegrering: Inom insatsverksamheten har MSB:s Gender Equality Toolkit, som lanserades i maj 2019, tagits i bruk. Gender Equality Toolkit skapar förståelse för varför MSB arbetar med jämställdhetsintegrering och ger sektorspecifika råd för hur man kan arbeta med ett jämställdhetsperspektiv.

Under 2019 har MSB genomfört en översyn av graderingssystemet för jämställdhet som sjosattes 2016. Översynen visar att jämställdhetsintegreringen har stärkts genom systematiskt användande av graderingsverktyget som används för att gradera hur stor möjlighet insatspersonalen har att påverka insatsen i en jämställd riktning. Det systematiska arbetet med gradering har underlättat prioritering av stöd till insatspersonal och projektledare.⁹

Polismyndigheten

Ökad förmåga för polismyndigheten i Serbien att jämställdhetsintegrera: Under 2019 har svensk polis stöttat serbisk polis i arbetet med att genomföra den jämställdhetsagenda som utarbetades under programfasen 2016-2018 för Serbiens Inrikesministerium. Syftet har bland annat varit att ta fram och implementera riktlinjer för anti-diskriminering och jämställdhetsintegrering inom serbisk polis, samt att genom det Sida-finansierade gender coach-programmet utveckla chefers förmåga att medvetet leda personal och verksamhet utifrån ett mångfalds- och jämställdhetsperspektiv. Gender coach-programmet har varit framgångsrikt och serbisk polis har delat med sig av sina erfarenheter till EUAM i Ukraina samt till colombiansk polis.

Nya initiativ för att öka antalet kvinnor som söker sig till utlandstjänstgöring: Under hösten 2019 ingick Polismyndigheten en överenskommelse med Umeå Universitet om en studie som bland annat syftar till att bättre förstå vilka orsaker som lett till att färre kvinnor inom myndigheten sökt sig till utlandstjänstgöring samt att ta fram rekommendationer för hur intresset hos kvinnor för strategiska tjänster kan öka.

Styrelsen för Internationellt Utvecklingsamarbete¹⁰

Utvecklingsamarbetets roll: Biståndet utgör en betydande del av den svenska satsningen för kvinnor, fred och säkerhet. Genom finansiella stöd till strategiska partner/aktörer som verkar inom området kvinnor, fred och säkerhet såväl globalt, multilateralt, regionalt som på landnivå rapporterar Sida mot samtliga av handlingsplanens mål och majoriteten av delmålen. Genom överföring av resurser, teknisk expertis samt dialogfrämjande insatser stödjer Sida nationella förändringsprocesser och skapar möjligheter till försoning och hållbara fredliga lösningar där kvinnors inflytande, deltagande och rättigheter står i fokus. Sida verkar för att lokala erfarenheter från fredsarbete föder in i det globala påverkansarbetet.

Ökat stöd till riktade insatser i fokusländerna: Sidas stöd till riktade insatser i konfliktdrabbade kontexter i fokusländer, det vill säga länder där jämställdhet är huvudsyfte, har ökat från 10 procent 2016 till 18 procent 2019.

Ökat stöd till civila samhället: Sidas stöd till civila samhällets fredsbyggande och kvinnorrättsorganisationers oberoende arbete ökade under insatsperioden. I egenskap

av genomförande, brobyggande och ansvarsutkrävande aktörer har dessa organisationer haft ett direkt inflytande på politiska processer och beslut som rör kvinnors rättigheter, konfliktförebyggande och fredsfrämjande. En viktig förutsättning är att organisationerna kan arbeta långsiktigt, utifrån lokala kontexter och sätta sina egna agendor och prioriteringar. För detta kan flerårigt kärnstöd från biståndsgivare vara avgörande, en metod som Sida idag är allt ensammare om att använda.

Stärkt deltagande och inflytande för kvinnor i freds- och statsbyggande processer:

Sida har under resultatperioden bidragit till att främja kvinnors deltagande och ett jämställdhetsperspektiv i fredprocesser och fredssamtal, trots stora kontextspecifika utmaningar. Till exempel i Syrien, Colombia, Somalia och Myanmar har stödet medverkat till stärkt jämställdhetsintegrering i fredsprocesser, ökad andel kvinnor som är representerade i centrala beslutsfattande mekanismer samt bidragit till nya plattformar för dialog och deltagande. Under 2019 har exempelvis Sidas stöd stärkt det syriskas civilsamhällets inflytande i den FN-ledda fredsprocessen i Genève och genom påverkansarbete för jämlik representation ökat kvinnligt deltagande i författningskommittén, i fredsprocessen samt ökat engagemanget för dessa frågor på FN-nivå. I Afghanistan skapade Sverige under 2019, tillsammans med EU, mekanismen Afghanistan Peace Support Mechanism (APSM), vilken ger stöd till en mer inkluderande fredprocess och möjliggör att Sverige kommer kunna åta sig en mer strategisk roll i fredsprocessen. Framförallt har samarbetet och koordineringen mellan Sveriges politiska dialog och det långsiktiga utvecklingssamarbetet varit viktiga för att nå resultat inom detta målområde. Sidans målmedvetna satsningar på jämställdhet har också resulterat i att andelen kvinnor som kandiderar i val och tar sig an politiskt valda positioner ökade under 2019, exempelvis i Ukraina och Afghanistan och att stöd gavs till detta arbete i Irak, Somalia och DRK, vilket är en av förutsättningarna för jämställdhet och ökad representation i statsbyggande och i processer för övergångsrättvisa.

Förbättrad tillgång till service och rättshjälp för våldsdrabbade kvinnor: Sida har under 2019 verkat för att stärka skyddet för kvinnor och flickor mot alla typer av våld i samband med konflikt. Lagändringar, stärkt kapacitet av rättsväsendet och serviceinstitutioner har varit centrala områden i många samarbeten, bland annat i Liberia, Somalia, Palestina, Bosnien och Hercegovina, Irak och Ukraina. Stödet till sexuell och reproduktiv hälsa är ett högt prioriterat område för Sida och i många kontexter är Sverige den pådrivande aktören. Sidans stöd till multilaterala organisationer som UN Women och UNFPA har bidragit både till positiva normativa och institutionella förändringar och till förbättrad tillgång till service och rättshjälp för våldsdrabbade kvinnor.

Totalförsvarets forskningsinstitut

Stärkt styrning och förbättrade mekanismer för jämställdhetsintegrering:

Jämställdhetsperspektivet har integrerats i myndighetens styrande dokument, verksamhetsplaner och handlingsplaner. En arbetsgrupp med representanter från FOI:s forskningsavdelningar har tagit fram en utbildning och vägledning för hur ett jämställdhetsperspektiv kan beaktas i forskningsprojektens innehåll. Insatserna vänder sig till alla chefer och medarbetare med syftet att utveckla kunskapen för att kunna stödja uppdragsgivarna.

Studie om personalflödesfaktorer resulterade i viktiga slutsatser: Projektet "Longitudinell studie av personalflödesfaktorer i ett genderperspektiv" har undersökt hur

föräldraledighet påverkar officerares karriärutveckling. De kvinnor som varit föräldralediga på heltid tenderar att beföras till kapten i lägre utsträckning än de män som varit föräldralediga på heltid. Avgångstakten visade sig också vara högre bland kvinnor som varit heltidsföräldralediga än bland män.

Utrikesdepartementet

Konkreta åtaganden för att jämställdhetsperspektivet ska integreras i humanitära insatser: Sverige har gjort viktiga åtaganden för att jämställdhetsperspektivet och specifika åtgärder mot könsrelaterat våld ska integreras i humanitära insatser och den humanitära reformprocessen. Sverige har åtagit sig att verka för att krisdrabbade personer ska få ökat inflytande över det humanitära arbetet och avser endast stödja humanitära aktörer som gör en jämställdhetsanalys med köns- och åldersuppdelad statistik. Sverige har också framgångsrikt flyttat positioner i FN:s råd för mänskliga rättigheter och FN:s generalförsamling, genom att betona jämställdhet i migration- och humanitära kriser samt kopplingen mellan flykt, migration, trafficking och prostitution.

Målmedvetet arbete med jämställdhetsperspektiv inom nedrustnings- och ickespridningsområdet: Sverige har under 2019 uppmärksammat hur kvinnor, män, flickor, och pojkar på olika sätt påverkas av nyttjandet och den oansvariga spridningen av vapen, och har stöttat utvecklingen av könsuppdelad statistik om det väpnade våldets konsekvenser. Sverige har också fortsatt arbetet med att öka kvinnors representation och inflytande i diskussioner, förhandlingar, framtagande, och genomförande av resolutioner och nyckeldokument om nedrustning och icke-spridning. I förberedelserna inför och förhandlingar under den tredje översynskonferensen av FN:s handlingsprogram för små och lätta vapen, arbetade Sverige för inkluderingen av referenser till kvinnor, fred och säkerhetsagendan i det slutliga dokumentet. Under 2019 faciliterade Sverige också en *sub-working group* inom ramen för en process som syftar till att främja en effektiv implementering av *the Arms Trade Treaty* (ATT), och såg till att behovet av att utvärdera risker för könsrelaterat våld inom ramen för exportkontroll diskuterades.

Fördjupat arbete med kvinnor, fred och säkerhet på ambassaderna och i relation till FN:s verksamhet: Sveriges fördjupade arbete med kvinnor, fred och säkerhet inkluderar stöd till FN-missioner som till exempel UN Women i Afghanistan, som arbetar med den afghanska nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet, lagen mot våld mot kvinnor, kvinnors politiska deltagande och ekonomiska utveckling. Ett flertal av ambassaderna stödjer lokala och internationella organisationer, instanser och initiativ som arbetar för kvinnors deltagande i fredsprocesser, fredsbyggande och valprocesser. Några av dessa är UN Women, UNDP, Life and Peace Institute och The Carter Center. I exempelvis Mali och DRK har aktiviteter så som uppsatstävlingar och fotoutställningar ägt rum för att engagera unga kvinnor och män i genomförandet av resolution 1325 och för att belysa och utmana stereotyper och könsroller.

Uppföljning av arbetet i FN:s säkerhetsråd: Sverige har nära kontakt med likasinnade i FN:s säkerhetsråd och följer noggrant hur rådets arbete för kvinnor, fred och säkerhet utvecklas. Sveriges utrikesminister Ann Linde stod värd för ett forum för civilsamhällesorganisationer och FN:s säkerhetsråds medlemmar i syfte att öka genomslaget för civilsamhällets erfarenheter från konflikt-drabbade områden.

Åklagarmyndigheten

Genomförd skräddarsydd utbildning i kvinnor, fred och säkerhet för åklagare:

Samtliga åklagare i expertpoolen för utlandsuppdrag har hösten 2019 genomgått en för Åklagarmyndigheten skräddarsydd utbildning av FBA avseende kvinnor, fred och säkerhet. Syftet med utbildningen var att ge kapacitet och verktyg för att kunna applicera ett jämställdhetsperspektiv i rollen som åklagare med särskilt fokus på insatsverksamhet. Förutom att informera om ramverket tog myndigheten tillsammans med utbildarna fram relevanta fallstudier med praktiska övningar anpassade efter den kontext i vilken åklagarna arbetar i som utsända.

Bidragit med åklagarkompetens i samverkan med polismyndigheten:

Åklagarmyndigheten har bidragit med åklagarkompetens till projekt som svensk polis bedriver, såsom en utbildningsinsats kring könsrelaterat våld för myndigheter och ett flertal olika länder (IPT).

Lärdomar och utmaningar

Strukturella utmaningar och krympande utrymme för civilsamhället

- Flera myndigheter noterar att jämställdhet och kvinnors deltagande fortfarande ses som en sidofråga och att det därför är viktigt att fokusera ytterligare på män och andra "gatekeepers" för att uppnå förändring. Detta hänger också ihop med ett ökat behov av fokus på strukturell förändring för att skapa en miljö som möjliggör för kvinnors deltagande och inflytande. Ensidigt fokus på utbildning av kvinnor ger inte alltid önskad effekt, då problemet inte nödvändigtvis är kvinnors lägre kunskapsnivåer. Därför leder kapacitetsstärkande insatser för kvinnor inte per automatik till deltagande och inflytande i fredsbyggande processer.
- Värdekonserverna strömningar som leder till en tillbakagång vad gäller kvinnors rättigheter och inflytande, inte minst vad gäller kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter fortsätter att påverka genomförandet av agendan negativt. Samtidigt antar fler länder lagar för att begränsa det civila samhället vilket slår hårt mot kvinnorättsorganisationer. Sida rapporterar att ett ökat samspel mellan den politiska dialogen och utvecklingssamarbetet skulle kunna användas tydligare för att motverka värdekonserverna strömningar och stärka kvinnorättsförsvarens ställning. UD noterar att civilsamhällets utrymme måste vara ett tydligt ämne för den utrikespolitiska dialogen.

Utmaningar kopplade till samverkan

- Koncept tolkas ofta olika och det finns många kunskapsluckor vad gäller kvinnor, fred och säkerhet bland aktörer som arbetar med fred och säkerhet i Sverige och Internationellt. Ett exempel på detta från Försvarmakten är att skydd av civila som koncept upplevs och tolkas olika av olika truppbidragande länder. Ett annat exempel är totalförvarsövningen och MSB:s observation att jämställdhetsperspektivet ofta uppfattas som nytt och att det saknas fördjupad kunskap hos många av aktörerna.
- Identifierandet av gemensamma arbetsformer utgör en utmaning för samverkan. MSB noterar att det varit svårt att hitta en samsyn kring rätt tid och forum för arbetet med jämställdhet i planeringsprocessen för de olika övningsaktiviteterna i totalförvarsövningen, samt hur sakkunnigstöd ska nyttjas i dessa sammanhang.

Resurser och möjligheter för implementering

- Många biståndsgivare ger i ökad uträkning projektstöd istället för kärn- eller programstöd. Trots att Sida har ökat det långsiktiga kärnstödet under resultatperioden har det blivit svårare för civilsamhället och kvinnoorganisationerna generellt att erhålla långsiktig finansiering. Resultatet är minskad flexibilitet och nationellt ägarskap för aktörerna samt ökad fragmentering och konkurrens, vilket försvårar möjligheten till kollektivt agerande och effektivt påverkansarbete. Det är därför viktigt att i dialogen med andra givare uppmärksamma behoven av kärnstöd till civilsamhället och de negativa konsekvenserna av minskad finansiering.

- Handlingsplanen är inte ett styrande dokument för myndigheterna. För exempelvis Sida innebär det att den inte är ett verktyg för insatsbedömning och portföljanalys, något som begränsar genomslaget av handlingsplanen på global, regional och landnivå. Sida rapporterar att det i de länder/kontexter där det finns strategier som tydligt lyfter resultatmål för kvinnor, fred och säkerhet och som ligger i linje med den svenska handlingsplanen finns bättre förutsättningar att leverera resultat som stärker handlingsplanens genomförande. En starkare koppling och referens mellan handlingsplanen och landstrategier skulle ge ett distinktare fokus på den bredare kvinnor, fred och säkerhetsagendan.

Interna processer, institutionalisering och utveckling av jämställdhetsarbetet

- Det saknas ofta organisatorisk förankring, inklusive i det högsta ledarskapet, för att få rätt förutsättningar och bärkraft för arbetet med jämställdhet inom partnerorganisationer. FBA rapporterar att en lärdom från arbetet med Institutionen för övergångsrättvisa (JEP) i Colombia är hur viktigt det är att åtaganden om jämställdhet betraktas som en institutionell satsning. Arbetet kan inte bäras framåt av enskilda individer.
- Det finns ett behov av fortsatt utveckling av forskningsområdet kvinnor, fred och säkerhet. FHS rapporterar till exempel att forskningsområdet behöver etableras mer permanent i verksamheten. FHS ledning har en viktig roll genom att tydligt legitimera vikten av forskningsområdet, medan övriga myndigheter som omfattas av handlingsplanen har en avgörande roll i att efterfråga utbildning och forskning och att bjuda in till forskning av den egna verksamheten.
- FOI rapporterar att det finns en utmaning i att man är en uppdragsfinansierad myndighet och att uppdragsvolymens omfattning inom området kvinnor, fred och säkerhet är direkt kopplat till FOI:s förmåga att bibehålla och utveckla relevant kompetens. Beroendet av att uppdrag läggs på myndigheten påverkar därmed FOI:s möjlighet att bidra till genomförandet av handlingsplanen med fokus på evidensbaserade studier och forskning.¹¹
- För effektivt genomförande av handlingsplanen inom myndigheterna krävs en tydlig strategisk inriktning från ledarskapet och mekanismer och processer som säkerställer att agendan genomsyrar hela verksamheten. Försvarsmakten rapporterar att de främst arbetat med kvinnor, fred och säkerhet på operativ och taktisk nivå. Samtidigt noterar de att det krävs forskning, strategisk inriktning och övning för att få arbetet med handlingsplanen att hänga samman.
- Polismyndigheten rapporterar att de relativt korta rotationscyklerna för myndighetens utsända inom utlandsstyrkan medför vissa begränsningar beträffande möjligheterna att kunna driva långsiktiga förändringsprocesser inom de internationella insatserna. De noterar även att agendan behöver bli bättre förankrad i utlandsstyrkans uppdrag, då det visat sig att en del utsända inte upplever sig ha tydliga instruktioner för hur de ska få praktiskt genomslag för agendan i deras respektive missioner. En möjlig lösning kan vara att i dialog med respektive missions ledningsgrupp säkerställa att de utsändas uppdragsbeskrivningar innehåller kvinnor, fred och säkerhet som ett ansvarsområde med tillhörande rapporteringskrav.

Slutnoter

- 1 Operation 1325 grundades av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF), Kvinnor för Fred, Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor (RIFFI) och UN Women Nationell Kommitté Sverige. Idag består Operation 1325 av följande medlemsorganisationer: Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, Riffi – Fem Inclusion, Kvinnor för fred, Sveriges Kvinnors Vänsterförbund, Östersjöfred, Sveriges Kvinnliga Läkares Förening och Varken Hora Eller Kuvad.
- 2 Genderforce involverade Försvarsmakten, Polisen, dåvarande Statens Räddningsverk (nuvarande Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB), Officersförbundet och Lottakåren. Kvinna till Kvinna hade en rådgivande roll.
- 3 Gender Coach-programmet genomfördes första gången 2007 och gavs då som ett av åtta delprojekt inom ramen för Genderforce-projektet.
- 4 Avsiktsförklaringen skrevs under av Försvarsmaktens dåvarande överbefälhavare, FBA:s dåvarande generaldirektör, MSB:s dåvarande generaldirektör, den dåvarande tillförordnade rikskriminalchefen vid Rikskriminalpolisen och Sidas dåvarande generaldirektör.
- 5 Handlingsplanens tolv fokusländer: Demokratiska Republiken Kongo, Mali, Liberia, Somalia, Afghanistan, Myanmar, Bosnien och Hercegovina, Ukraina, Colombia, Irak, Palestina och Syrien.
- 6 Handlingsplanens tolv fokusländer: Demokratiska Republiken Kongo, Mali, Liberia, Somalia, Afghanistan, Myanmar, Bosnien och Hercegovina, Ukraina, Colombia, Irak, Palestina och Syrien.
- 7 Sedan 2018 finns även en professur och en forskarstuderande inom området kvinnor, fred och säkerhet.
- 8 Under 2019 har Gender Coach programmet genomförts med målgruppen chefer på generalsnivå eller civil motsvarighet.
- 9 Av MSB:s 184 insatser under 2019 bedöms 8 ha hög jämställdhetspåverkan och 57 medel. Viktigt att poängtera är att hög eller medelgradering inte behöver betyda att hela insatsen har ett jämställdhetsfokus, utan kan till exempel innebära att åtminstone en av sekonderingarna till en insats är till en position som bedöms ha stora respektive medelstora påverkansmöjligheter.
- 10 Sex globala och regionala strategier samt handlingsplanens 12 fokusländer är inkluderade Sidas rapportering och resultatanalys för 2019.
- 11 Under de senaste åren har uppdragsvolymen av projekt med fokus på området kvinnor, fred och säkerhet minskat och bestod under 2019 av två uppdrag om sammanlagt cirka 800 000.

DOMSTOLSVERKET
SVERIGES DOMSTOLAR

Kriminalvården

KUSTBEVAKNINGEN

Myndigheten för
samarbetskydd
och beredskap

